

ที่ สม ๐๐๐๗/ ๒๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง สิทธิชุมชน และสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีกล่าวอ้างว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... กระทบต่อสิทธิมนุษยชน

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๖-๓๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๙ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเสนอรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีกล่าวอ้างว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... กระทบต่อสิทธิมนุษยชน รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย มาเพื่อคณะกรรมการพิจารณา ทั้งนี้ ตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รายงานผลการพิจารณาดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... ฉบับต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีที่ผ่านมาเคยมีมติเห็นชอบหลักการ รวมถึงฉบับที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีมติเห็นชอบรับหลักการตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙ เนื่องจากเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ มีสาระที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการ มีหลักการและเหตุผลไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง มีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ที่ไม่คุ้มค่ากับการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม เปิดช่องให้เกิดการทุจริตและเอื้อประโยชน์ระหว่างรัฐกับเอกชน

/ ๒. เหตุผล ...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... เป็นร่างกฎหมายที่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เมื่อผลิตขึ้นมาใช้แล้วหมดไปจากแหล่งกำเนิด (Non-Renewable Resources) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ระบบการบริหารจัดการแร่จะต้องตั้งอยู่บนหลักความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ยังเกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนรวมทั้งสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่ผ่านมามีกรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ในหลายกรณี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นสมควรเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารายงานดังกล่าว เพื่อมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและหลักสิทธิมนุษยชนให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๔. สาระสำคัญของเรื่อง

๔.๑ สภาพปัญหาเนื่องจากนโยบายและกฎหมายแร่

๔.๑.๑ จากการศึกษาเรื่องที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่า มีเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ จำนวนกว่า ๔๘ คำร้อง สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์ข้อพิพาทและการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเหมืองแร่ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะโครงการเหมืองแร่ขนาดใหญ่ เช่น กรณีเหมืองแร่โปแตสกรณีกการเปิดสัมปทานเหมืองทองคำ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สามารถจำแนกเป็นประเภทคำร้องได้ ๕ ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ ๑ คำร้องเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนต่อกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐเกี่ยวกับโครงการทำเหมืองแร่ขนาดใหญ่ ประเภทที่ ๒ คำร้องเกี่ยวกับสิทธิของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของหน่วยงานของรัฐ ประเภทที่ ๓ คำร้องเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิในทรัพย์สิน จากการได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ที่ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐไปแล้ว ประเภทที่ ๔ คำร้องเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขกรณีการฟื้นฟูเหมือง กรณีพิพาทแย่งสิทธิในการครอบครองพื้นที่หลังการทำเหมือง และประเภทที่ ๕ คำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๔.๑.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... ฉบับที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติรับหลักการ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙ มีบทบัญญัติบางมาตราที่มีสาระสำคัญกระทบต่อสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ยังคงได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ นอกจากนี้ บทบัญญัติบางประการของร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... มีเนื้อหาที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจผูกขาดในการบริหารจัดการแร่ โดยไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและปกป้องทรัพยากรของชาติ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนของประชาชน

๔.๒ ข้อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

๔.๒.๑ ข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ....

(๑) ควรปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๗ ซึ่งเป็นแนวคิดและหลักการพื้นฐานเรื่องสิทธิในทรัพยากรแร่และหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้แร่เป็นทรัพยากรร่วม (The Common Pool Resources) อันเป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากเดิมที่รวมศูนย์ไว้กับรัฐไปสู่การจัดการทรัพยากรร่วม ซึ่งรัฐและประชาชนจะต้องบริหารจัดการร่วมกัน และการบริหารจัดการแร่ควรให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ามุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก

(๒) ควรปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ โดยกำหนดให้การจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรแร่จะต้องจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน มิใช่กำหนดเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนรับทราบเท่านั้น และไม่ควรมีข้อยกเว้นใดๆ โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

(๓) ควรปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๑๒ เพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่า พื้นที่สงวนหวงห้ามหรือพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายใดที่ห้ามกำหนดเป็นเขตเหมืองแร่อย่างเด็ดขาด

(๔) ร่างมาตรา ๑๓ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม โดยคำแนะนำของคณะกรรมการตามร่างพระราชบัญญัตินำพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจมาประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่ได้ ซึ่งนิติสัมพันธ์ในระบบการประมูลที่คู่สัญญามีอำนาจต่อรองเท่ากัน มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกับระบบสัมปทานซึ่งฝ่ายปกครองจะมีเอกสิทธิ์เหนือฝ่ายเอกชน จึงควรพิจารณาทบทวนเนื้อหาสาระของร่างมาตรานี้ใหม่ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๑๓๒ ว่าด้วยการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและขอความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(๕) ร่างมาตรา ๑๕ กำหนดให้คณะกรรมการแร่ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ฝ่าย ได้แก่ ส่วนราชการ ผู้แทนสภาการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ แต่บทเฉพาะกาลร่างมาตรา ๑๘๕ กำหนดว่า ระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้กรรมการโดยตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน จึงควรตัดมาตรา ๑๘๕ ออก

นอกจากนี้ควรกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการแร่และคณะกรรมการแร่จังหวัดให้มีสัดส่วนที่สมดุล เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลการใช้อำนาจที่อาจกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

(๖) ควรปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๒๘ โดยกำหนดให้มาตรฐานและวิธีการควบคุมมลพิษตามประกาศของรัฐมนตรีจะต้องมีมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการปล่อยมลพิษไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมกำหนด

(๗) การแบ่งประเภทการทำเหมือง นอกจากพิจารณาเงื่อนไขด้านขนาดพื้นที่การทำเหมืองแล้ว ควรพิจารณาเงื่อนไขของชนิดแร่ ปริมาณแร่ อัตราการผลิต วิธีการทำเหมือง ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชน คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และบริเวณที่ตั้งของการทำเหมืองประกอบด้วย จึงควรแก้ไขร่างมาตรา ๔๔ และร่างมาตรา ๕๗ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย หลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เข้าข่ายการทำเหมืองประเภทที่สอง ทั้งนี้ ในการรวมประทานบัตรหลายฉบับซึ่งอยู่ติดกันเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกัน ให้เป็นอำนาจของให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณากำหนด

(๘) ควรบัญญัติขั้นตอนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่และผู้มีส่วนได้เสียไว้ในร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... ให้ชัดเจน โดยกำหนดหมวดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียขึ้นเป็นการเฉพาะ มีหลักการ ดังนี้

(๘.๑) กำหนดหลักการ กระบวนการและวิธีการเพื่อจัดให้ชุมชน ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติอนุญาต การติดตามเฝ้าระวังระหว่างการทำเหมืองแร่ และการฟื้นฟูหลังการทำเหมืองแร่ เช่น การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ การประชุมประชาคม การประชุมรับฟังความคิดเห็น การปิดประกาศและเปิดให้คัดค้าน เป็นต้น

(๘.๒) มีกลไกในการหาข้อยุติเมื่อเกิดกรณีข้อพิพาท เช่น การประชาพิจารณ์ การออกเสียงประชามติ เป็นต้น

(๙) ควรปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๖๗ และมาตรา ๑๑๐ ให้กำหนดห้ามมิให้มีการโอนประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม เว้นแต่ผู้รับโอนจะมีคุณสมบัติและเงื่อนไขเฉพาะเช่นเดียวกันหรือไม่น้อยกว่าผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้โอน เนื่องจากคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่เป็นผู้โอนเป็นคุณสมบัติเฉพาะ

(๑๐) ควรแก้ไขร่างมาตรา ๘๕ และมาตรา ๑๓๑ โดยไม่ต้องจำกัดความรับผิดชอบของผู้รับสัมปทานเหมืองใต้ดินไว้เฉพาะในเขตสัมปทานเท่านั้น กรณีที่เกิดการทรุดของพื้นดินในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับเขตสัมปทาน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดจากการทำเหมืองใต้ดินให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้พิจารณาในลักษณะเดียวกับในเขตสัมปทาน และควรนำบทสันนิษฐานความรับผิดชอบมาใช้ในการทำเหมืองแร่ทุกประเภทมิใช่เฉพาะกรณีการ

ทำเหมืองแร่ได้ดิน เนื่องจากการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการเหมือง จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านเทคนิคและมีระยะเวลายาวนาน

(๑๑) ร่างมาตรา ๑๓๒ ว่าด้วยการทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและขอความเห็นชอบไว้ก่อนล่วงหน้าเพื่อนำเขตเหมืองดังกล่าวมาจัดประมุขเป็นเรื่องใหม่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพิจารณาต้องมีความรอบคอบเนื่องจากขาดความชัดเจน ดังนี้

(๑๑.๑) กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานฯ ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จัดทำขึ้นจะถือเป็นโครงการของรัฐหรือโครงการของเอกชน เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดขั้นตอนและกระบวนการไว้แตกต่างกัน

(๑๑.๒) กรณีที่มีการฝ่าฝืนมาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานฯ หรือเอกชนที่ชนะการประมูลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญา

(๑๒) ร่างมาตรา ๖๔ (๙) ว่าด้วยการให้ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง ยังขาดความชัดเจนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุน รวมทั้งการใช้จ่ายงบประมาณจากกองทุนให้บรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ตามบทบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ตัวแทนชุมชนผู้ได้รับผลกระทบ และชุมชนรอบเหมืองมีส่วนร่วมในการกำกับการบริหารจัดการ การดำเนินการของกองทุน และสามารถใช้งบประมาณเพื่อการฟื้นฟู เยียวยาผลกระทบจากการทำเหมืองได้ทันทีเมื่อมีผลกระทบเกิดขึ้น โดยไม่ต้องรอการพิสูจน์เนื่องจากมีความล่าช้าและไม่ทันต่อสถานการณ์ และควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหมวดว่าด้วยกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๑๓) ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... กำหนดให้มีการออกอนุบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรอง ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแร่ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑๓.๑) ควรกำหนดกรอบ เงื่อนไขการออกอนุบัญญัติให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้ดุลพินิจในการออกอนุบัญญัติ

(๑๓.๒) ควรกำหนดให้การออกอนุบัญญัติ ต้องจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบจากการออกกฎ (Regulatory Impact Assessment : RIA)

๔.๒.๒ ข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๑) คณะรัฐมนตรีควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

(๑.๑) การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ควรมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ว่าจ้างในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ควรออกแบบให้มีกรรมการสภาวิชาชีพและสถาบันการศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียในสังคมเป็นกรรมการ และควรกำหนดให้มีมาตรการติดตามประเมินผล (Monitoring) การปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ติดตามประเมินผลต้องไม่ใช่ผู้ได้รับประทานบัตรหรือผู้ได้รับใบอนุญาตแต่งแร่หรือใบอนุญาตประกอบโลหกรรมหรือบริษัทในเครือเป็นผู้ตรวจ โดยมีข้อเสนอแนะให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่รัฐรับรองเป็นหน่วยงานดำเนินการติดตามประเมินผล

(๑.๒) ควรแก้ไขปรับปรุงกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... มาตรา ๖๔ (๙) ที่กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ หรือวางหลักประกันตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดซึ่งมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันในด้านต่างๆ ได้แก่ การฟื้นฟูการทำเหมืองทั้งในระหว่างการทำเหมืองและหลังการทำเหมือง และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและมีความสอดคล้องกัน

(๑.๓) ควรปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ขั้นตอนในการประกาศเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ ในการควบคุมมลพิษให้เกิดความรวดเร็ว ตอบสนองต่อการป้องกันควบคุม และการฟื้นฟูพื้นที่ซึ่งเกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจายของมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

(๒) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาทราบพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในการกำหนดหลักการ กระบวนการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ อันจะเป็นหลักประกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

(๓) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาทราบกฎหมายว่าด้วยการรายงานการปล่อยและการเคลื่อนย้ายสารมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม (Pollutant Release and Transfer Registers : PRTR) ซึ่งพัฒนามาจากระบบการเปิดเผยข้อมูลสารมลพิษหรือ Toxic Release Inventory (TRI) ของสหรัฐอเมริกา และ Pollutant Emission Register (PER) ของเนเธอร์แลนด์

๕. ข้อเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณารายงานผลการพิจารณาดังกล่าว กล่าวโดยสรุป ดังนี้

๕.๑ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรีอาจขอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาตินำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปปรับปรุงได้ แต่ในกรณีมีเหตุจำเป็น คณะรัฐมนตรีก็อาจถอนร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... ที่อยู่ในการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาก่อน เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

๕.๒ คณะรัฐมนตรีควรมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๕.๓ เร่งรัดการตราพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... และกฎหมายว่าด้วยการรายงานการปล่อยและการเคลื่อนย้ายสารมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม (Pollutant Release and Transfer Registers : PRTR)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักกฎหมายและคดี

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๙๓๐ (นพรีตน์)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๗๒๐